

'LUNCHTIJD ALS ONDERWIJSTIJD'

Aanleiding

Er zijn scholen die de tijd waarin leerlingen gedurende de middagpauze hun lunch gebruiken, willen aanmerken als onderwijstijd. Het gaat hierbij dus niet om de gehele middagpauze, maar om dat deel waarin gezamenlijk wordt gegeten en gedronken.

De inspectie heeft ernstige bedenkingen tegen het doen aanmerken van lunchtijd als onderwijstijd, zeker als vooral de praktische wens een continuurooster in te willen voeren daarvoor de drijfveer is. De kernvraag behoort namelijk niet te zijn of een bepaalde activiteit als onderwijstijd kan worden aangemerkt, maar welke opdrachten voor het onderwijs de school voor zichzelf heeft geformuleerd en of de school voor het bereiken van de daarmee verband houdende leerdoelen is aangewezen op een onderwijsactiviteit in de vorm van gezamenlijk eten en drinken. Het doen aanmerken van de lunchtijd als onderwijstijd gaat, zonder gelijktijdige uitbreiding van de totale onderwijstijd met de tijd die door de lunchtijd in beslag wordt genomen, immers ten koste van de onderwijstijd die overblijft voor de primaire opdracht van de school, te weten het geven van onderwijs in de verplichte leer- en vormingsgebieden met het accent op de leer- en vormingsgebieden die in de kerndoelen zijn uitgewerkt. Het wettelijk vastgelegde minimum aantal onderwijsuren is simpelweg een absolute ondergrens.

Niettemin heeft een aantal scholen documenten ontwikkeld waarin staat omschreven hoe tijdens het gezamenlijk eten, drinken en begeleid spelen gewerkt wordt aan kerndoelen op het gebied van sociale vaardigheden, zelfredzaamheid, zelfstandigheid etc. In de voorliggende werkinstructie beschrijven we de criteria die de inspectie hanteert bij het beoordelen van deze documenten vanuit de vraag: wanneer kunnen activiteiten die tijdens de lunch plaatsvinden als onderwijsactiviteiten worden beoordeeld, zodat ook de daarmee gemoeide tijd als onderwijstijd gerekend kan worden.

Voor alle duidelijkheid nog het volgende. Naast onderwijstijd wordt soms ook de term schooltijd gebruikt. Dit zijn twee begrippen die veel op elkaar lijken maar niet synoniem zijn. Schooltijd is de tijd die leerlingen verplicht op school aanwezig moeten zijn; onderwijstijd is dat deel van de schooltijd waarin het onderwijs wordt verzorgd, ofwel de uren waarin de leerlingen daadwerkelijk onderwijs krijgen aangeboden (dus les krijgen). Bij een continuurooster bijvoorbeeld, zijn leerlingen verplicht tijdens de middagpauze op school aanwezig te zijn. Deze middagpauze is daarmee echter nog geen onderwijstijd.

Criteria

Voor het beoordelen van de vraag of de lunchtijd gerekend kan worden als onderwijstijd heeft de Inspectie van het Onderwijs – in overleg met OCW – een aantal criteria opgesteld. Scholen die lunchtijd willen opvoeren als onderwijstijd dienen aan al deze criteria te voldoen.

1. De pauzetijd tussen het einde van de lunchperiode en het begin van de volgende periode van onderwijs bedraagt ten minste een half uur.

Voor het welzijn van leerlingen is het van belang dat er voldoende pauzemomenten zijn binnen een schooldag. Een kind kan niet zonder onderbreking de hele dag leren. In artikel 8 lid 7 WPO is bepaald dat de onderwijsactiviteiten evenwichtig over de dag moeten worden verdeeld. De scholen hebben ruimte gekregen om de lestijden optimaal te doen aansluiten op de specifieke situatie van de school. Bij het bepalen van de lestijden dient de school wel het belang van de leerling en de kwaliteit van het onderwijs centraal te stellen. Scholen dienen op een verantwoorde manier om te gaan met de spankracht van leerlingen. Bij een continuurooster dient daarom rekening te worden gehouden met het recht op pauze. Voor jeugdige werknemers die 4,5 uren arbeid of meer per dienst verrichten, dient volgens de Arbeidstijdenwet de arbeid te worden onderbroken door een pauze van ten minste 30 minuten, die kan worden gesplitst in pauzes van elk ten minste 15 minuten. Voor basisschoolleerlingen van 4 tot en met 12 jaar stelt de inspectie dat de pauze langer moet zijn: minimaal een half uur tussen het einde van de lunchperiode (als die gebruikt wordt voor onderwijsdoeleinden) en het begin van de volgende periode van onderwijs.

De inspectie zal op de naleving van dit voorschrift uit artikel 8 lid 7 toezien.

2. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd dienen aantoonbaar in relatie te staan met de wettelijke opdrachten voor het onderwijs of met de eigen opdrachten die de school zich stelt (WPO, art. 9).

De inhoud van de onderwijsactiviteiten die gedurende de lunchperiode worden uitgevoerd, komt voort uit de wettelijke opdrachten voor het onderwijs (art. 9) of uit de eigen opdrachten voor het onderwijs die de school zich stelt. Deze eigen opdrachten zijn gerelateerd aan de in de wet (art. 9) opgesomde leer- en vormingsgebieden (waaronder bevordering van sociale redzaamheid en van gezond gedrag) of aan het godsdienst- of levensbeschouwelijke vormingsonderwijs op een bijzondere school.

3. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch worden uitgevoerd zijn uitgewerkt in een onderwijsprogramma en staan beschreven in het schoolplan van de school (WPO, art. 12, lid 2).

Deze onderwijsactiviteiten zijn in het vastgestelde schoolplan (als onderdeel van het onderwijskundig beleid) beschreven, dat wil zeggen dat voor de betreffende activiteiten in het schoolplan het volgende concreet en overzichtelijk beschreven staat:

- De leerinhouden, uitgewerkt in leerlijnen;
  - Deze leerlijnen zijn voorzien van eind- en tussendoelen;
  - Deze leerlijnen kennen een gestructureerde opbouw (lineair, concentrisch);
- De weg waarlangs de gestelde doelen worden nagestreefd (didactische werkvormen, leeractiviteiten). Uit deze beschrijving blijkt dat onderwijsactiviteiten rondom het lunchen effectief en efficiënt bijdragen aan de beoogde leerdoelen. Omgekeerd mag het lunchen als zodanig de effectiviteit en efficiëntie van de onderwijsactiviteit niet belemmeren,
- De hoeveelheid leertijd die nodig is voor het bereiken van de gestelde doelen.
  - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de gestelde doelen.
  - Deze leertijd staat in goede verhouding tot de leertijd die nodig is om andere wettelijke opdrachten na te leven. (15 minuten 'lunchonderwijs' per dag kan neerkomen op 320 uur (=1/3 schooljaar) in de totale schoolloopbaan van een leerling).
  - De leertijd is afgestemd op de onderwijsbehoeften van de leerlingenpopulatie.
  - De leertijd, waar het eigen opdrachten betreft, gaat niet ten koste van de benodigde leertijd voor het bereiken van de wettelijke opdrachten.
- De wijze waarop de vorderingen die de leerlingen maken worden beoordeeld en zichtbaar gemaakt.

Dit houdt in dat in de groepsmappen van de leraren de vorderingen van de leerlingen op de tussendoelen en einddoelen die tijdens het beoogde deel van de lunch worden nagestreefd, overzichtelijk zijn geadmistreerd. Deze vorderingen zijn voorzien van analyses en conclusies ten behoeve van de afstemming van het onderwijs aan individuele of groepen leerlingen.

4. De onderwijsactiviteiten die tijdens de lunch plaatsvinden zijn specifiek in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen.

De onderwijsactiviteiten die tijdens het beoogde deel van de lunchtijd plaatsvinden, zijn in de dag- en weekplanning van de leraren opgenomen op een wijze die overeenkomt met de wijze waarop de onderwijsactiviteiten op andere momenten zijn beschreven.

5. In de schoolgids is opgenomen de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut (WPO, Art. 13 lid 1 onder d). De oudergeleding van de medezeggenschapsraad heeft ingestemd met de onderwijstijdregeling van de school, waarbij de lunchtijd wordt aangemerkt als onderwijstijd (WMS, Art. 13 onder h) en met de vaststelling van de schoolgids (WMS, Art. 13 onder g). Voorafgaand aan het vaststellen van de inrichting van de onderwijstijd in de MR moeten de ouders worden geraadpleegd (WMS, Art. 15 lid 3).

In de WPO is onder artikel 13 vermeld dat in de schoolgids informatie is opgenomen over de wijze waarop de verplichte onderwijstijd wordt benut. In de Wet Medezeggenschap op Scholen (WMS) staat vermeld dat het bevoegd gezag van een school als bedoeld in de Wet op het primair onderwijs de voorafgaande instemming behoeft van het deel van de medezeggenschapsraad dat uit en door de ouders of de leerlingen is gekozen, voor elk door het bevoegd gezag te nemen besluit met betrekking tot de volgende aangelegenheden: (...) g. de vaststelling van de schoolgids en h. vaststelling van de onderwijstijd.

Op grond van artikel 15 lid 3 van de WMS kan een besluit over de vaststelling van de onderwijstijd niet worden genomen dan na raadpleging van de ouders. Dit geldt ook bij wijzigingen in de onderwijstijdregeling van de school.